

Zondag 10 mei 2020

Tekst : Lucas 10: 25 – 37, Romeinen 8: 15

Thema: de puzzel van het kindschap Gods in coronatijd

[DIA] Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan is misschien wel het bekendste verhaal van Jezus. Een man gaat op reis maar daar gaat het mis, hij wordt overvallen. Hoewel het verhaal kort is, spreekt het zeer tot de verbeelding, zo vind je schilderijen, standbeelden, maar ook ziekenhuizen die de naam Barmhartige Samaritaan dragen. Dit is de Good Samaritan Hospital, in de staat Indiana, Verenigde Staten. Toch is het opvallende, in die wereldwijde verspreiding van het verhaal, dat de betekenis van het verhaal zo ongeveer in het tegendeel is veranderd van wat Jezus bedoelde. Dit ziekenhuis in Amerika heeft bijvoorbeeld de volgende slogan: 'The People You Know, The Care You Trust,' mensen die je kent, zorg die je vertrouwt. Maar het verhaal van de Barmhartige Samaritaan gaat nu juist over twee mannen die elkaar totaal vreemd zijn. De kern van het verhaal heeft met een stap in het onbekende te maken. Eerlijk gezegd heb ik het ook lang niet gezien. Ik las het verhaal ongeveer als volgt: Een man wordt het slachtoffer van een roofoverval. Maar gelukkig wordt die man geholpen door één van de voorbijgangers. Waarbij de conclusie dan ongeveer deze was: Zoals die Samaritaan herkenbare en vertrouwde hulp gaf, zo hoort het. Geloven ging daarmee over doen, beter gezegd: geloven betreft het juiste doen. Dat wat moet en hoort. Maar hoe voorstelbaar ook, dat staat er niet. Als dat er had gestaan, dan had Jezus gewoon Mozes en de grote profeten kunnen citeren, die precies vertellen wat herkenbare en vertrouwde zorg voor de naaste inhoudt. Het spannende, daartegenover, is nu juist dat Jezus een Samaritaan ten tonele voert, een vreemdeling, een onbekende, eigenlijk een vijand.

[DIA] Wat zegt het verhaal dan wel? Kijk eens naar dit schilderij van de Franse schilder Aimé Morot, uit 1880. De schilder maakt duidelijk dat het niet een gezellig verhaal is, even welwillend helpen of zoiets, dit gaat over de lichamelijke vreemdheid van die ander, over zijn zweet, en over het onhandige gedoe van de helper om de man mee te krijgen. Je krijgt al buikpijn als je bedenkt dat jij daar zou moeten lopen. Voel je? Er ligt een man langs de kant van de weg, uitgemergeld, kapot en berooid. En wat gebeurt er dan? Natuurlijk kunnen we het hebben over de twee mannen die geen hulp hebben geboden. Maar vooral die Samaritaan is van belang, hij stopt en handelt. Sterker nog: hij stapt uit zijn vertrouwde wereld, hij stapt over de afkeer en vreemdheid heen. En omdat hij een Samaritaan is, is het ook duidelijk dat hij dit niet hoeft te doen. Niemand verwacht dat een Samaritaan een Jood helpt, niemand, werkelijk niemand. De man stapt dus op een ongekende wijze uit zijn comfortzone. Dit hoort niet, dit hoeft niet, maar hij doet het wel. De Samaritaan luistert naar de stem van zijn hart. Hij hoort de roep van de wonden van die mens die daar ligt. De gewonde man raakt hem tot diep in zijn hart, tot in zijn ingewanden staat er letterlijk. Geloven, in dit geval, gaat niet over inzet en doen, maar betreft het juiste luisteren. Geloven gaat daarmee over het je laten raken door de verwonde mens, niet omdat het moet, niet omdat het hoort, maar omdat de pijn van de ander jou geraakt heeft.

[DIA] Dus wat is het verschil? De eerste manier, zoals ik en velen met mij het verhaal altijd gelezen hebben, gaat over dat wat hoort, wat je als fatsoenlijk christen behoort te doen. Dat gaat over helpen, over het opstropen van je mouwen, er zijn voor de ander. Dat proef ik ook in de slogan van het ziekenhuis, 'mensen die je kent, zorg die je vertrouwt'. Daarmee zou het verhaal met name gaan over een doen voor de ander. De tweede manier gaat niet langer

over dat wat hoort, maar over het geraakt worden tot in je hart. Dat gaat weliswaar ook over hulp bieden, maar deze hulp draagt een ander karakter. Dit gaat over het zijn met de ander, omdat de ander jou raakt. Het verschil wordt nog scherper als je nadenkt over de angst of vrees die in dit alles een rol speelt. In de oudheid onderscheidde men twee soorten angst of vrees: de angst van een kind om het fout te doen, om straf te krijgen, én de angst van een geliefde om de ander verliezen. De eerste angst of vrees past sterk bij die eerste manier van hulpbieden. Elke helper kent een zekere angst of onzekerheid, eenvoudigweg samengevat als: doe ik het wel goed, heb ik de juiste dingen gedaan? Je bent druk bezig voor de ander, en de onzekerheid betreft de eigen rol: doe ik het goede? De tweede vorm van angst is anders gericht. Daarbij gaat het niet langer om mijzelf, of ik fouten maak, hier gaat het over de vrees dat ik de relatie met de ander kwijt raak. Oftewel: daarmee gaat het over relaties. Ben ik verbonden met de ander? Wordt de eerste manier sterk getekend door gebondenheid, gebonden zijn aan mijn zorg, mijn angst om het niet goed te doen, de tweede manier wordt getekend door verbinding. Waarbij dat met de ander zijn, getekend wordt door vrijheid. Niemand dwingt de Samaritaan, het is zijn vrije hartskeuze.

[DIA] Hoe kan dit verhaal, als we naar onszelf gaan, ons helpen nu wij beetje bij beetje uit de corona-crisis opkrabbelen? Allereerst is het dan van belang om te ontdekken waar Jezus zelf in het verhaal aanwezig is. Als Jezus ons had willen vertellen dat we heel hard moeten lopen om voor de ander te zorgen, dan hadden wij ten opzicht van het Oude Testament niets nieuws gehoord. Maar Jezus vertelt een verhaal van een vreemdeling die in volle vrijheid uit zijn vreemdheid stapt, bewogen door liefde kiest de Samaritaan om bij het slachtoffer te zijn. En precies dat doet Jezus ook. Terwijl wij daar gewond, verward, beroofd, langs de kant van de weg liggen, worden we door de Heer gevonden. Wij worden verzorgd, ondersteund, door de Heer die met ons gaat. Wat zegt dit over onze situatie? Als je even denkt aan die gewonde man daar in het logement, dan is het duidelijk dat die aan het herstellen is. Die gewonde man hoeft niet a la minuut iets terug te doen, hoeft niet een eigen hulpdienst op te zetten. Dat is de situatie niet. Wij zijn aan het herstellen, dat is onze situatie. En vandaaruit kunnen we proberen te bedenken wat we mogelijkwijs kunnen betekenen voor anderen. Dus het verhaal helpt ons om onze plek te vinden (1), wij zijn gewonde reizigers. Het verhaal helpt ook om te beseffen dat de wereld niet volmaakt is (2). Je verblijft in het logement, omdat er veel gebeurd is, omdat het nodige misgegaan is. En soms vind je jezelf al een hele piet, denk je dat je weer redelijk gezond bent, maar duidelijk is dat wij in een hachelijke wereld leven. En ook dat is van belang om te blijven beseffen. Het derde is wel dat we in navolging van Jezus ons mogen richten op die wereld. Bescheiden, met een helder oog voor onze positie als herstellenden, mogen we Jezus navolgen. En als Jezus zoveel nadruk op de relatie legt, dan telt dat ook voor ons. Jezus wil met de ander zijn, dat mag ook ons uitgangspunt te zijn. We hoeven de wereld niet te redden, we hoeven het leven van een ander niet te leven, wij mogen in Jezus' naam met de ander zijn. Gewonde mensen die in een onvolmaakte wereld, zoeken en ontdekken hoe we met de ander kunnen zijn.

[DIA] Deze drieslag: bedenken wat je plek is (1), beseffen van het onvolmaakte (2), in Jezus' naam bij de ander zijn (3), dat is geen samenvatting van een nieuw soort doen. Eerder is het een kenmerk van een nieuw soort zijn. En met het oog op dat nieuwe bestaan wijst Paulus de krachtbron aan, Gods heilige Geest. Doen, denken, leven, door en vanuit de Geest Gods. In Romeinen 8: 15 zegt Paulus:

**'U hebt de Geest niet ontvangen om opnieuw als slaven in angst te leven.
U hebt de Geest ontvangen om Gods kinderen te zijn,
en om hem te kunnen aanroepen met 'Abba, Vader'.'**

Niet opnieuw slaaf zijn, dus ook niet van je eigen drang om de wereld te helpen en te verbeteren, maar leven in relatie met de hemelse Vader. Zo beschrijft Paulus het speelveld van de vrijheid. Paulus zegt niet: je bent pas een kind als je goed hersteld bent van je wonden, als je zelf een hulpproject hebt opgezet, of als je alles begrijpt en zoveel mogelijk doet, dat zegt hij niet. Paulus wijst op de Geest, die in ons roept: 'Jij bent een kind van de Vader.' 'Ja maar ik hoor die stem van de Geest niet of nauwelijks in mijn leven,' zegt iemand. Maar denk dan aan dat verhaal van de Barmhartige Samaritaan, jij ligt daar, en Jezus is als de Samaritaan, Hij stapt over onze vreemdheid heen, waardoor ik de gelegenheid krijg om op te leven. Het gebeurt aan je. Hoe dit alles ons hier en nu helpt? Denk nog even aan de slogan van de Good Samaritan Hospital: *'The People You Know, The Care You Trust', mensen die je kent, die je vertrouwt.* Het probleem is niet dat je mensen niet mag of kunt vertrouwen, het probleem is dat er het nodige mis gaat in onze wereld. Dat is het menselijke probleem, onze wereld is niet zo betrouwbaar, daar getuigt de hele corona-crisis van. Daarbij vormen wij niet de graadmeter, het verhaal van de Barmhartige Samaritaan leert ons dat we ons mogen laten vasthouden door de Heer die met ons gaat. Jezus stapt over onze vreemdheid heen, Hij schenkt ons herstel. En vanuit dat nieuwe bestaan, kunnen we ons op onze naaste richten. Gesterkt door de Geest die vernieuwt, die bevestigt, die met onze geest roept:

*Onze Vader in de hemel
heilig is uw naam.
Laat uw koninkrijk spoedig komen
laat uw wil worden gedaan
in de hemel, zo ook hier op aard.*